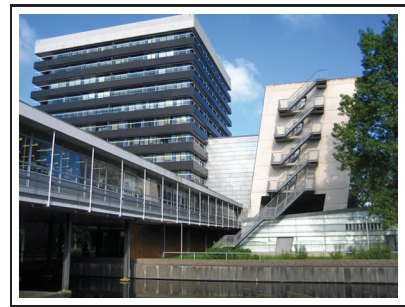

آشنایی با مرکز پژوهشی لورنتس

قبلاً در تلاش برای ترغیب سازمان پژوهش‌های علمی هلند (NWO) به تأسیس چنین مرکزی ناکام مانده بود. مرکز لورنتس در ۹ سال اول تأسیس خود بر نجوم، فیزیک، ریاضیات، و علوم کامپیوتر تمرکز داشت. در سال ۲۰۰۶ علوم زیستی به این رشته‌ها اضافه شد و برنامه همکاری با NIAS نیز آغاز شد. امکانات این مرکز در ابتدا منحصر به یک طبقه از یک ساختمان دانشگاه و بودجه عملیاتی اندکی بود و از منابع خارج از دانشگاه حمایت نمی‌شد. اما اندکی بعد، سازمان هلندی تأمین بودجه برای فیزیک (FOM) بودجه اولیه‌ای برای کمک به برگزاری کارگاه‌های فیزیک به این مرکز اختصاص داد. پس از آن، شاخه سازمان پژوهش‌های علمی هلند (NWO) برای نجوم، ریاضیات، و انفورماتیک مبلغ مشابهی برای برپایی کارگاه در این مباحث تقبل کرد. این کمک‌ها در سال‌های بعد هم تجدید شد. اما اتفاق مهم‌تر در سال ۲۰۰۶ افتاد که وزارت آموزش، فرهنگ، و علوم هلند (OCW) وارد میدان شد و بودجه خاصی به مرکز لورنتس تخصیص داد. بودجه‌هایی که از منابع خارج از دانشگاه تأمین می‌شود صرف هزینه کارگاه‌ها (سکونت و سفر شرکت‌کنندگان) و مبالغی که دانشکده علوم طبیعی دانشگاه لیدن کمک می‌کند صرف هزینه‌های جاری نظیر حقوق کارکنان می‌شود.

چنان‌که ویم وان سارلوس (Wim van Saarloos) مدیر مرکز لورنتس از آغاز تا سال ۲۰۰۹ گفته است، «چندرشته‌ای» بودن این مرکز نه یک تصمیم عمدی بلکه به خاطر مقتضیات جامعه هلند بوده است. به گفته وی، چنین مرکزی برای اینکه از بودجه ملی بهره‌مند شود باید دلیل قانع‌کننده‌ای ارائه کند که کارش به پیشبرد علم در هلند کمک می‌کند یعنی تعداد قابل توجهی از دانشوران هلندی در برنامه‌های آن مشارکت می‌کنند. در کشور کوچک هلند با جامعه علمی کوچک، اگر قرار باشد در تمام سال کارگاه‌هایی فقط در یک رشته خاص برگزار شود، به تعداد کافی شرکت‌کننده داخلی نخواهد داشت. البته کوچک بودن کشور مزایایی هم دارد: پنج دانشگاه عمده دیگر هلند بیش از یک ساعت با دانشگاه لیدن فاصله ندارند و فاصله سایر دانشگاه‌ها هم ۲ تا ۳ ساعت بیشتر نیست. این امر، رفت و آمد دانشوران دانشگاه‌های دیگر را به این مرکز آسان می‌سازد و چندرشته‌ای بودن باعث می‌شود طیف وسیعی از دانشگاهیان هلند بالقوه بتوانند از برنامه‌های مرکز استفاده کنند.

مرکز لورنتس در دانشگاه لیدن هلند یک مرکز بین‌المللی برای برگزاری کارگاه‌های پژوهشی است. این نهاد، «چندرشته‌ای» است و کارگاه‌هایی در بسیاری از رشته‌های علوم تجربی و ریاضیات و علوم انسانی برپا می‌کند. مرکز لورنتس می‌کوشد با تدارک امکانات لازم از قبیل محل سکونت، اتاق کار، کامپیوتر شخصی، و اتاق ملاقات، محیط آسوده و جذابی برای پژوهشگران فراهم آورد تا آنها بدون دغدغه روی مباحث علمی تمرکز کنند و هدف این مرکز که تبادل آرا و تعامل بین دانشمندان کشورهای مختلف و شکل‌گیری همکاری‌ها و تماس‌های جدید بین اهل علم است تحقق یابد.

این نهاد که از زمان تأسیس خود در ۱۹ سال پیش دائماً در حال توسعه بوده در آغاز فقط معدودی کارگاه در هر سال برگزار می‌کرد ولی اکنون تقریباً هر هفته کارگاهی جدید برپا می‌کند. مدت زمان هر کارگاه معمولاً ۴ یا ۵ روز است. کارگاه‌ها برحسب تعداد شرکت‌کنندگان در دو دسته قرار می‌گیرند و در دو ساختمان جداگانه تشکیل می‌شوند: دسته اول حداکثر ۲۵ نفره‌اند و دسته دوم حداکثر ۵۵ نفره. سعی می‌شود تعداد سخنرانان هر کارگاه زیاد نباشد تا فرصت کافی برای بحث و تبادل نظر وجود داشته باشد. مرکز علاوه بر پژوهشگران با سابقه و ارشد، از حضور جوانان — محققان پسادکتری و دانشجویان تحصیلات تکمیلی — نیز در کارگاه‌های خود استقبال می‌کند و در واقع یکی از هدف‌های آن، تلفیق کارگاه و آموزش از طریق دعوت از دانشجویان مستعد به کارگاه‌هاست. جوانان از این طریق با وضعیت مبحث مورد نظر و افق‌های آینده آن آشنا می‌شوند.

هر پژوهشگر فعال از هر کشوری می‌تواند پیشنهاد برگزاری کارگاه را به این مرکز بدهد. پیشنهادها در شوراهای مشورتی علمی مرکز لورنتس بررسی و درباره آنها تصمیم‌گیری می‌شود. این تصمیم مبتنی بر ویژگی‌هایی از قبیل کیفیت علمی و تأثیر و اهمیت موضوع پیشنهادی و نیز علائق جامعه علمی هلند است. در حال حاضر مرکز دارای شوراهای مشورتی در رشته‌های اخترشناسی، فیزیک، علوم زیستی، ریاضیات، انفورماتیک، علوم محاسباتی و نیز شورایی برای همکاری این مرکز با انستیتوی هلندی مطالعات پیشرفته در علوم انسانی و اجتماعی (NIAS) است. رؤسای شوراهای خارج از دانشگاه لیدن انتخاب می‌شوند.

مرکز لورنتس در سال ۱۹۹۷ به همت گروهی مرکب از یک ریاضیدان، یک اخترشناس، و یک فیزیکدان در دانشگاه لیدن تأسیس شد. این گروه